The Obeliai Manor Site

In 2023, exploratory excavation and a metal-detector survey were carried out at the site of Obeliai Manor, encompassing 3.5 ha (Rokiškis district, NE Lithuania). The excavation explored a 15 m^2 area. Test pits 1–3 (Fig. 1) revealed archaeological deposits of 10–40 cm in depth, containing finds from the 17th to the early 19th centuries. Test pit 4 yielded new information regarding the changing shoreline of Lake Obeliai. A watermill stood on the NW side of the lake in the second half of the 16th century. In the 19th century, the shoreline was altered to accommodate new buildings on the farm side of the manor grounds. Metal detectors were utilised to survey 3.5 ha of manor grounds, which yielded around 130 artefacts: 18th-century Russian dengas, 19th-century kopeks, USSR kopeks, and Lithuanian cents minted in 1991. Notable finds include a copper alloy brooch (16th–17th century) and a keyring fragment (15th century; Fig. 2).

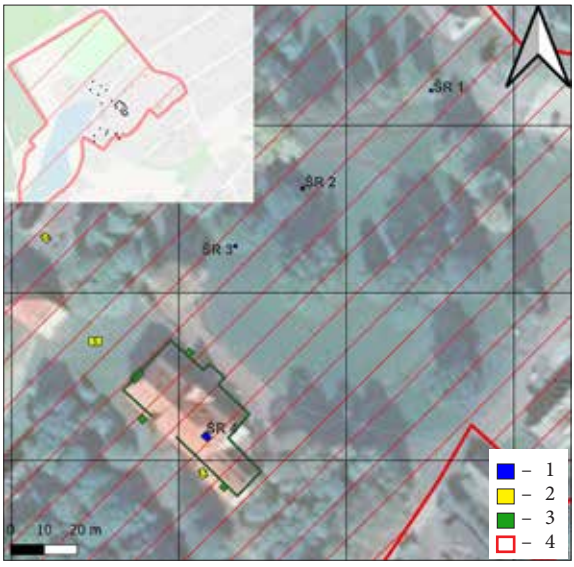

1 pav. Tyrimų situacinis planas: 1 – 2023 m. tyrimai; 2 – 2021 m. K. Duderio tyrimai; 3 – 2006 m. I. Vaškevičiūtės ir B. Dakanio tyrimai; 4 – Kelmės dvaro sodyba (UK 193). J. Sadausko brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – 2023 excavation area; 2 – excavation by K. Duderis in 2021; 3 – excavation by I. Vaškevičiūtė and B. Dakanis in 2006; 4 – Kelmė Manor house (UK 193).

Pavel Vutkin, Jurgis Sadauskas

Kelmės dvaro sodyba

2023 m. Kelmės mieste, Dvaro g. 15, planuota įrengti naujas buitinių nuotekų, elektros, ryšių trasas ir įgilinti rūsį pastato viduje. Aptariama vieta patenka į saugomą Kelmės dvaro sodybos (UK 193) teritoriją, todėl už rangos darbus atsakinga įmonė UAB „Telšių meistras“ inicijavo archeologinius tyrimus. Atsižvelgiant į tai, jog anksčiau archeologiniai tyrimai projektuojamų trasų vietoje vykdyti tik fragmentiškai, pasirinktas archeologinių tyrimų pobūdis – žvalgomieji tyrimai. Jų metu ištirti 3 1x1 m dydžio ir vienas 2,5x2 m dydžio šurfai, bendras 8 m^2 plotas. Iki įžemio ištirtas apie 4 m^2 plotas (1 pav.).

Aptariamos vietos aplinkoje anksčiau archeologinius tyrimus vykdė 1999 m. S. Sarcevičius (*ATL 1998 ir 1999 metais*, 2000, p. 382–383), 2006 m. – I. Vaškevičiūtė ir B. Dakanis (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 228–230), 2011 m. – E. Vasiliauskas (*ATL 2011 metais*, 2012, p. 636), 2015 m. – V. Ostašenkovienė (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 703), 2018 m. – G. Piličiauskienė (*ATL 2018 metais*, 2019, p. 639), 2021 m. – J. Sadauskas (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 605) ir K. Duderis (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 190–192). Informatyviausi 2006 m. I. Vaškevičiūtės ir B. Dakanio tyrimai, kurių metu iki 0,9–1,5 m gylio fiksuotas kultūrinis sluoksnis su XVI a. pabaiga–XX a. I puse datuojamais

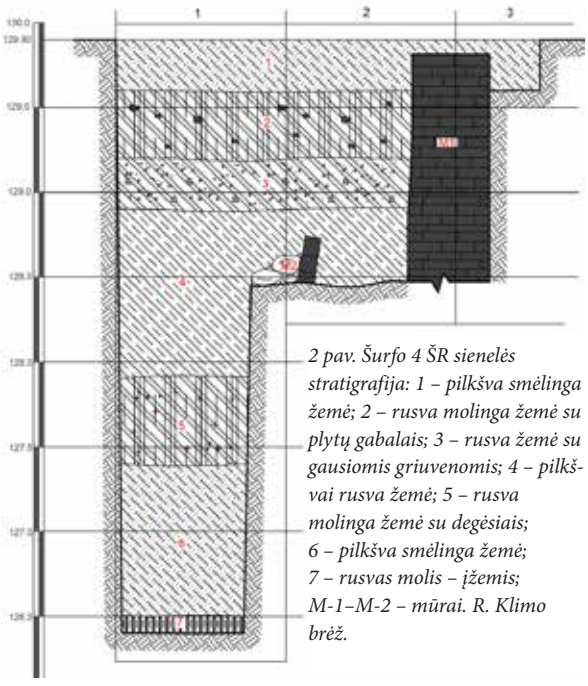

2 pav. Šurfo 4 ŠR sienelės stratigrafija: 1 – pilkšva smėlinga žemė; 2 – rusva molinga žemė su plytų gabalais; 3 – rusva žemė su gausiomis griuvenomis; 4 – pilkšvai rusva žemė; 5 – rusva molinga žemė su degėsiais; 6 – pilkšva smėlinga žemė; 7 – rusvas molis – įžemis; M-1–M-2 – mūrai. R. Klimo brėž.

Fig. 2. NE section of test pit 4: 1 – greyish sandy soil; 2 – brownish clayish soil with rubble; 3 – brownish soil with abundant rubble; 4 – greyish brown soil; 5 – brownish clayish soil with charred inclusions; 6 – greyish sandy soil; 7 – brownish clay (the natural layer); M-1–M-2 – masonry structures.

buitinės keramikos dirbiniais, aptiktas ir XVII a. pradžia datuojamas mūro statinys. Taip pat aktualūs K. Duderio 2021 m. tyrimai, kurių metu atidengtas apie 55 cm ilgio Š–P kryptimis orientuotas raudonos spalvos plytų mūro sienos fragmentas, kurio aukštis siekė 90 cm. 30x14x7 cm dydžio plytos tarpusavyje rištos kalkiniu skiediniu. Remiantis istoriniais duomenimis, tai veikiausiai XVII a. II pusės sienos, jungusios vartų pastatą ir dvaro rūmus, fragmentas.

2023 m. tyrimų metu nustatyta, jog dvaro parko centrinėje dalyje, teritorijoje priešais rūmus, archeologinę vertę turintis kultūrinis sluoksnis nesusiformavęs arba suardytas XIX–XX a. parko paviršaus formavimo metu. Šurfuose 1–3 fiksuoti tik XIX–XX a. kultūriniai sluoksniai su to laikotarpio radiniais. Įžemis – rausvas molis pasiektas 20–70 cm gylyje (H_{abs} 126,40–126,60 m).

Dvaro rūmų pastato viduje, įgilinamo rūsio vietoje, šurfe 4 fiksuotas 3,4 m storio (H_{abs} 127,80–131,20 m) 6 horizontų kultūrinis sluoksnis (2 pav.) su gausiais XVII–XVIII a. radiniais. Horizontai siejami su XVII–XVIII a. dvaro rūmų statyba. Nuo paviršiaus iki 30 cm gylio buvo pilkšvas smėlingas gruntas, be radinių. Giliau, iki 70 cm gylio, tęsėsi rusvas molingas gruntas su plytų gabaliukais ir plokštiniu kokliu, datuojamu XVII–XVIII a. 0,7–1,3 m gylyje tirtas iki 30–60 cm storio rusvas gruntas su gausiomis griuvenomis ir gausiais XVII–XVIII a. radiniais – daugiausia plokštiniais herbiniais kokliais, puoštais polichromine glazūra ir augaliniais ornamentais. Sluoksnis datuojamas XVII a. II puse ir siejamas su Kelmės dvaro rūmų statyba. Nuo 1,3 m gylio iki 2 m fiksuotas pilkšvai rusvas sluoksniuotas gruntas su sutrūnėjusios medienos tarpsluoksniais ir pavienėmis XVII–XVIII a. buitinės bei statybinės keramikos šukėmis – puodyniniais kokliais, pilkos molio masės su smulkiomis mineralinėmis priemaišomis žiestų puodų dalimis. 2–2,5 m gylyje tirtas rusvas molingas gruntas su degėsiais ir kalkių trupiniais. Nuo 2,5 m iki 3,4 m gylio tirtas pilkšvas smėlingas gruntas. 3,4 m gylyje pasiektas įžemis – rausvas molis.

Taip pat atidengti dviejų mūrų fragmentai datuojami XVII–XVIII a. Šurfo PV dalyje, 10 cm gylyje, atidengtas 2 m ilgio, 50 cm pločio mūras (M-1), orientuotas ŠR–PV kryptimi. Jis tęsiasi į nuo PV ir ŠR šurfo ribos, jo apačia nepasiekta (bent iki 2 m gylio). Plytos – raudonos, rištos kalkių skiediniu, 29,5x7, 27x6, 26,5x5 cm dydžio. Viršutinė mūro dalis apipilta cementu. Panašus mūras atidengtas 2006 m. I. Vaškevičiūtės tyrimų metu šurfe 2. Šurfo cen-

0 3 cm 0 3 cm 0 3 cm 0 3 cm

3 pav. Gruževskių herbinio koklio fragmentas. R. Sprindžio nuotr.

Fig. 3. A heraldic stove tile fragment bearing the Gruževskiai Family's coat of arms.

4 pav. Bilevičių herbinio koklio fragmentas. R. Sprindžio nuotr.

Fig. 4. A heraldic stove tile fragment bearing the Bilevičiai Family's coat of arms.

5 pav. Podberskių herbinio koklio fragmentas. R. Sprindžio nuotr.

Fig. 5. A heraldic stove tile fragment bearing the Podberskiai Family's coat of arms.

6 pav. Herbinio koklio Łabędź motyvu fragmentas. R. Sprindžio nuotr.

Fig. 6. A heraldic stove tile fragment decorated in the Łabędź motif.

trinėje dalyje, 1,2 m gylyje, atidengtas dar vienas apie 40 cm pločio mūro fragmentas (M-2). Jis prastos būklės, orientuotas ŠR–PV kryptimi. Mūras tęsiasi už šurfo PV ribos. Jį sudaro viena eilė akmenų ir puspl yčių, rištų kalkių skiediniu. Mūro apačia pasiekta apie 1,5 m gylyje.

Žvalgomųjų tyrimų metu aptikta ir inventorinta 90 radinių. Daugiausia plokštinių herbinių koklių, puoštų polichromine glazūra ir augaliniais ornamentais – akanto lapais. Ant kai kurių fragmentų matyti „1664" data ir nuo 1591 m. dvarą valdžiusių Gruževskių šeimos *Lubicz* herbas (3 pav.), Bilevičių – *Mogila* herbas (4 pav.), Podberskių – *Dębno* herbas (5 pav.), taip pat raidės *JGMSP* (*Jerzy Gruzewska Marianna Samsonowna Podberska*), *SZ* (*Sędzina* Žmudzka), *Łabędź* herbu (6 pav.), gyvūnais. Radiniai perduoti KKM.

The Kelmė Manor House

In 2023, exploratory excavation took place in the vicinity of the Kelmė Manor house at 15 Dvaro Street in Kelmė (W Lithuania), comprising three 1 x 1 m test pits and one 2.5 x 2 m test pit (8 m^2 in total; Fig. 1). Test pits 1–3 revealed only 19th- and 20th-century cultural layers with associated finds. Test pit 4 revealed a cultural layer consisting of 6 distinct horizons (Fig. 2). The layer was 3.5 m in thickness and yielded numerous 17th- and 18th-century finds (Figs. 3–6). The bulk of the finds was comprised of flat heraldic stove tile fragments bearing the coat of arms of the Gruževskiai (Lubisz), Bilevičiai (Mogila), and Podberski (Dębno) families.

Gintautas Zabiela,
Jurgita Viršilienė

Tyrimai Anykščių dvarvietėje

2023 m. rugsėjį Anykščių rajono savivaldybės administracijos užsakymu atlikti detalieji tyrimai Anykščių dvarvietės (UK 17146) (Anykščių miestas) PV pakraštyje, į ŠV nuo esamo menų inkubatoriaus pastato ir į PV nuo Anykščių regioninio parko ūkinio pastato, apie 0,2 ha ploto sklype. Šioje teritorijoje savivaldybė ateityje ketina įkurti menų inkubatorių, tad tyrimų tikslas buvo įvertinti čia esantį archeo-